

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार

वर्ष ३, अंक ३१]

मंगळवार, जून १३, २०१७/ज्येष्ठ २३, शके १९३९

[पृष्ठे ५, किंमत : रुपये २३.००

असाधारण क्रमांक ५८

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम.

अनुक्रमणिका

सन २०१७ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ०९.— महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) अधिनियम, १९६३ यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी अध्यादेश	पृष्ठे १-५
--	---------------

सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक १३ जून २०१७.

MAHARASHTRA ORDINANCE No. IX OF 2017.

AN ORDINANCE

FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA
AGRICULTURAL PRODUCE MARKETING (DEVELOPMENT AND
REGULATION) ACT, 1963.

सन २०१७ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ९.

महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) अधिनियम, १९६३ यात आणखी सुधारणा
करण्यासाठी अध्यादेश.

ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही ;

१९६४ चा आणि ज्याअर्थी, यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनांसाठी, महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) महा. २०. अधिनियम, १९६३ यामध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे ;

त्याअर्थी, आता, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ च्या खंड (१) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्राचे राज्यपाल, याद्वारे, पुढील अध्यादेश प्रख्यापित करीत आहेत :—

संक्षिप्त नाव व प्रारंभ. १. (१) या अध्यादेशास, महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन)(सुधारणा) अध्यादेश, २०१७ असे म्हणावे.

(२) तो, तात्काळ अंमलात येईल.

सन १९६४ चा महाराष्ट्र “मुख्य अधिनियम” असा करण्यात आला आहे) याच्या कलम २ च्या पोट-कलम (१) मध्ये, खंड (२१) नंतर, महा. २०. अधिनियम क्रमांक २० याच्या कलम २ ची सुधारणा. पुढील खंड समाविष्ट करण्यात येईल :—

“(२२) “राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरण” याचा अर्थ, महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६१ चा १९६० याच्या कलम ७३-कब अन्वये घटित करण्यात आलेले राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरण, असा आहे ;”.

सन १९६४ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २० याच्या कलम १३ ची सुधारणा. ३. मुख्य अधिनियमाच्या कलम १३ मध्ये,—

(१) पोट-कलम (१) मध्ये,—

(क) खंड (अ) मधील,—

(एक) “जे जिल्हाधिकाऱ्याने किंवा, यथास्थिति, जिल्हा उप निबंधकाने याबाबतीत वेळोवेळी विनिर्दिष्ट केलेल्या दिनांकास एकवीस वर्षांहून कमी वयाचे नसतील” या मजकुराऐवजी, “जे राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरणाने, आवश्यकता भासल्यास, जिल्हाधिकाऱ्याच्या किंवा, यथास्थिति, जिल्हा उप निबंधकाच्या मदतीने याबाबतीत, वेळोवेळी विनिर्दिष्ट केलेल्या दिनांकास एकवीस वर्षांहून कमी वयाचे नसतील” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(दोन) उप-खंड (एक) आणि त्याचे परंतुक याऐवजी, पुढील उप-खंड दाखल करण्यात येईल :—

“(एक) बाजार क्षेत्रात राहणाऱ्या पात्र मतदारांनी (ज्याने किमान १० आर इतकी जमीन धारण केली असेल आणि राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरणाने विनिर्दिष्ट केलेल्या दिनांकास ज्यांचे वय अठरा वर्षांहून कमी नसेल आणि ज्याने निवडणूक घोषित झाल्याच्या दिनांकाच्या लगतपूर्वीच्या पाच वर्षांमध्ये किमान तीन वेळा संबंधित बाजार समितीमध्ये आपल्या अधिसूचित कृषि उत्पन्नाची विक्री केली असेल असा शेतकरी असलेल्या) पंधरा सदस्य निवडून दिलेले असतील, (ज्यांपैकी दोन महिला असतील, एक इतर मागासवर्गातील व्यक्ती असेल, एक निरधिसूचित जमातीतील (विमुक्त जातीतील) किंवा भटक्या जमातीतील व्यक्ती असेल आणि एक अनुसूचित जातीतील किंवा अनुसूचित जमातीतील व्यक्ती असेल) :

परंतु, जर बाजार समिती ही आदिवासी क्षेत्रात स्थित असेल तर, निरधिसूचित जमातीतील (विमुक्त जातीतील) किंवा भटक्या जमातीतील व्यक्तीच्या जागी अनुसूचित जमातीतील एका व्यक्तीला उपरोक्त प्रमाणे निवडून देण्यात येईल. ” ;

(तीन) उप-खंड (दोन) वगळण्यात येईल ;

(ख) खंड (क) व त्याचे परंतुक वगळण्यात येईल ;

(ग) खंड (ड) वगळण्यात येईल ;

(घ) खंड (इ) वगळण्यात येईल ;

(ड) पुढील परंतुक समाविष्ट करण्यात येईल :—

“परंतु, महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन)(सुधारणा) अध्यादेश, २०१७ चा २०१७ याच्या प्रारंभाच्या दिनांकाच्या पाच वर्षांच्या कालावधीकरिता अशा प्रारंभाच्या दिनांकाच्या लगतनंतर घेण्यात येणाऱ्या कोणत्याही निवडणुकीमध्ये, ज्यांनी किमान १० महा. अध्या. ९

आर इतकी जमीन धारण केली असेल आणि राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरणाने विनिर्दिष्ट केलेल्या दिनांकास ज्यांचे वय अठरा वर्षांहून कमी नसेल असे बाजार क्षेत्रात राहणारे सर्व शेतकरी अन्यथा मतदान करण्यास अपात्र नसतील तर, ते सर्व शेतकरी मतदान करण्यास पात्र असतील. ” ;

(२) पोट-कलम (१-अ) वगळण्यात येईल ;

(३) पोट-कलम (१ब) मध्ये,—

(क) खंड (क) मध्ये,—

(एक) उप-खंड (एक) ऐवजी, पुढील उप-खंड दाखल करण्यात येईल :—

“ (एक) विभागीय बाजार समितीच्या बाजार क्षेत्रात राहणाऱ्या पात्र मतदारांनी (ज्याने किमान १० आर इतकी जमीन धारण केली असेल आणि राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरणाने विनिर्दिष्ट केलेल्या दिनांकास ज्यांचे वय अठरा वर्षांहून कमी नसेल आणि ज्याने निवडणूक घोषित झाल्याच्या दिनांकाच्या लगतपूर्वीच्या पाच वर्षांमध्ये किमान तीन वेळा आपल्या अधिसूचित कृषि उत्पन्नाची विक्री केली असेल असा शेतकरी असलेल्या) निवडून दिलेले, शेतकऱ्यांचे पंधरा प्रतिनिधी (ज्यांपैकी एक महिला असेल, एक इतर मागासवर्गातील व्यक्ती असेल, एक निरधिसूचित जमातीतील (विमुक्त जातीतील) किंवा भटक्या जमातीतील व्यक्ती असेल आणि एक अनुसूचित जातीतील किंवा अनुसूचित जमातीतील व्यक्ती असेल) :

परंतु, जर विभागीय समिती ही आदिवासी क्षेत्रात स्थित असेल तर, निरधिसूचित जमातीतील (विमुक्त जातीतील) किंवा भटक्या जमातीतील व्यक्तीच्या जागी अनुसूचित जमातीतील एका व्यक्तीला उपरोक्त प्रमाणे निवडून देण्यात येईल. ” ;

(दोन) उप-खंड (दोन) ऐवजी, पुढील उप-खंड दाखल करण्यात येईल :—

“ (दोन) प्रादेशिक बाजार समितीच्या बाजार क्षेत्रात राहणाऱ्या पात्र मतदारांनी (ज्याने किमान १० आर इतकी जमीन धारण केली असेल आणि राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरणाने विनिर्दिष्ट केलेल्या दिनांकास ज्यांचे वय अठरा वर्षांहून कमी नसेल आणि ज्याने निवडणूक घोषित झाल्याच्या दिनांकाच्या लगतपूर्वीच्या पाच वर्षांमध्ये किमान तीन वेळा आपल्या अधिसूचित कृषि उत्पन्नाची विक्री केली असेल असा शेतकरी असलेल्या) निवडून दिलेले, शेतकऱ्यांचे पंधरा प्रतिनिधी (ज्यांपैकी एक महिला असेल, एक इतर मागासवर्गातील व्यक्ती असेल, एक निरधिसूचित जमातीतील (विमुक्त जातीतील) किंवा भटक्या जमातीतील व्यक्ती असेल आणि एक अनुसूचित जातीतील किंवा अनुसूचित जमातीतील व्यक्ती असेल) :

परंतु, जर प्रादेशिक बाजार समिती ही आदिवासी क्षेत्रात स्थित असेल तर, निरधिसूचित जमातीतील (विमुक्त जातीतील) किंवा भटक्या जमातीतील व्यक्तीच्या जागी अनुसूचित जमातीतील एका व्यक्तीला उपरोक्त प्रमाणे निवडून देण्यात येईल ; आणि ” ;

(तीन) उप-खंड (पाच) वगळण्यात येईल ;

(चार) उप-खंड (सहा) वगळण्यात येईल ;

(पाच) उप-खंड (सहा-अ) वगळण्यात येईल ;

(ख) खंड (ड) ऐवजी, पुढील खंड दाखल करण्यात येईल :—

“ (ड) खंड (क) च्या उप-खंड (सात) खालील बाजार समितीची सदस्य असलेल्या एखाद्या व्यक्तीस, समितीच्या चर्चेत भाग घेण्याचा हक्क असेल परंतु तिच्या बैठकीमध्ये तिला मत देण्याचा हक्क असणार नाही. ” .

सन १९६४ चा
महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
२० याच्या कलम
१४ ची सुधारणा.

४. मुख्य अधिनियमाच्या कलम १४ मध्ये,—

(१) पोट-कलम (२) वगळण्यात येईल ;

(२) पोट-कलम (४) मध्ये,—

(क) खंड (अ) मध्ये, “ जिल्हाधिकारी किंवा, यथास्थिति, ज्याने निवडणुकांचे कामकाज चालविले तो जिल्हा उप निबंधक ” या मजकुराऐवजी, “ राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरण ” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(ख) खंड (ब) मध्ये, “ जिल्हाधिकारी किंवा, यथास्थिति, ज्याने निवडणुकांचे कामकाज चालविले तो जिल्हा उप निबंधक ” या मजकुराऐवजी, “ राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरण ” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(ग) खंड (क) मध्ये, “ जिल्हाधिकारी किंवा, यथास्थिति, ज्याने निवडणुकांचे कामकाज चालविले तो जिल्हा उप निबंधक ” या मजकुराऐवजी, “ राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरण ” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

सन १९६४ चा
महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
२० याच्या कलम
१४अ ची
सुधारणा.

५. मुख्य अधिनियमाच्या कलम १४अ मध्ये,—

(१) पोट-कलम (१) मध्ये,—

(क) खंड (अ) ऐवजी, पुढील खंड दाखल करण्यात येईल :—

“ (अ) बाजार समित्यांच्या सर्व निवडणुकांसाठी मतदारांची यादी तयार करणे आणि अशा बाजार समित्यांच्या सर्व निवडणुकांचे कामकाज चालवणे या बाबींचे अधीक्षण, निदेशन आणि नियंत्रण हे, राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरणाकडे निहित असेल; आणि ” ;

(ख) खंड (ब) मध्ये,—

(एक) “ ज्यांचे कलम ३१ च्या पोट-कलम (१) अन्वये फीच्या ” या मजकुराने सुरू होणारा आणि “ जिल्हाधिकाऱ्याकडे निहित असेल ” या मजकुराने संपणारा मजकूर वगळण्यात येईल ;

(दोन) “ पाच टक्के ” या मजकुराऐवजी, “ दहा टक्के ” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(तीन) “ दहा हजार रुपये ” या मजकुराऐवजी, “ एक लाख रुपये ” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(२) पोट-कलम (३) मध्ये, “ जिल्हाधिकारी किंवा, यथास्थिति, जिल्हा उप निबंधक ” या मजकुराऐवजी, “ राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरण ” हा मजकूर आणि “ जिल्हाधिकाऱ्यास किंवा, यथास्थिति, जिल्हा उप निबंधकास ” या मजकुराऐवजी, “ राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरणास ” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(३) पोट-कलम (४) मध्ये, “ जिल्हाधिकारी किंवा, यथास्थिति, जिल्हा उप निबंधक ” या मजकुराऐवजी, “ राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरण ” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(४) पोट-कलम (५) मध्ये,—

(क) “ जिल्हाधिकारी किंवा, यथास्थिति, जिल्हा उप निबंधक ” या मजकुराऐवजी, “ राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरण ” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(ख) “ जिल्हाधिकारी ” या मजकुराऐवजी, “ राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरण ” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(५) पोट-कलम (६) वगळण्यात येईल.

निवेदन.

बाजार क्षेत्रातील शेतीच्या व इतर विवक्षित उत्पन्नाच्या पणनाचा, आणि त्यासाठी राज्यात स्थापन केलेल्या बाजारांचा तसेच शेतकरी-ग्राहक बाजारांचा विकास व विनियमन करणे, अशा बाजारांच्या संबंधात स्थापन करावयाच्या किंवा बाजारांशी संबंधित असलेल्या प्रयोजनांसाठी कार्य करणाऱ्या बाजार समित्यांना अधिकार प्रदान करणे, आणि बाजार समितीच्या प्रयोजनासाठी बाजार निधी स्थापन करणे आणि पूर्वोक्त बाबींशी संबंधित असलेल्या प्रयोजनांसाठी तरतूद करणे, यांसाठी महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) अधिनियम, १९६३(१९६४ चा महा. २०) अधिनियमित केला आहे.

२. “बाजार समितीची रचना” यासंबंधातील उक्त अधिनियमाच्या कलम १३ मध्ये, बाजार समित्यांवर विविध मतदारसंघांचे किंवा प्रवर्गांचे प्रतिनिधित्व करणे शक्य व्हावे म्हणून अनेक वेळा सुधारणा करण्यात आल्या आहेत. सध्या, बाजार समित्यांच्या एकवीस संचालक मंडळावर कृषि पत संस्था व बहुउद्देशीय सहकारी संस्था यांच्या व्यवस्थापन समित्यांच्या सदस्यांनी आणि ग्रामपंचायतींच्या सदस्यांनी निवडून दिलेले सदस्य आहेत. इतर सदस्य, व्यापारी, अडते, हमाल व तोलारी यांच्यामधून निवडून दिलेले आहेत. उर्वरित सदस्य, शासनाने नामनिर्देशित केलेल्या व्यक्ती आहेत.

३. बाजार समित्यांवर शेतकऱ्यांना जास्तीत जास्त प्रतिनिधित्व असेल याची सुनिश्चिती करण्यासाठी, उक्त अधिनियमात विवक्षित सुधारणा करणे इष्ट आहे.

४. प्रस्तावित सुधारणांची ठळक वैशिष्ट्ये, पुढीलप्रमाणे आहेत—

(एक) किमान १० आर इतकी जमीन धारण करणाऱ्या व बाजार समित्यांच्या कार्यक्षेत्रात राहणाऱ्या आणि संबंधित कृषि उत्पन्न बाजार समितीतील मागील पाच वर्षांमध्ये किमान तीन वेळा ज्याने आपल्या कृषि उत्पन्नांची विक्री केली असेल अशा शेतकऱ्यांना कृषि उत्पन्न बाजार समितीचा संचालक म्हणून थेट मताद्वारे निवडून देण्याचा अधिकार देणे.

(दोन) शासनाकडून प्रतिनिधींचे नामनिर्देशन करण्याची तरतूद वगळणे.

५. शेतकऱ्यांना आपल्या कृषि उत्पन्नाच्या विक्रीसाठी आणि त्या कृषि उत्पन्नाला रास्त व वाजवी भाव मिळण्यासाठी व्यासपीठ मिळावे म्हणून कृषि उत्पन्न बाजार समित्या स्थापन करण्यात आल्या आहेत. प्रस्तावित नव्या सुधारणांमुळे, बाजार समित्यांचे प्रत्यक्ष आधारस्तंभ असलेल्या आणि कृषि उत्पन्नाच्या पणनामधील अडथळे व अडचणी यांचे ज्ञान असलेल्या शेतकऱ्यांना जास्तीत जास्त प्रतिनिधित्व मिळेल आणि बाजार समित्यांच्या कामकाजामध्ये प्रत्यक्ष व कुशलतेने मार्गदर्शन करणे त्यांना शक्य होईल.

६. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही आणि उपरोक्त प्रयोजनांसाठी, महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) अधिनियम, १९६३ (१९६४ चा महा. २०) यात आणखी सुधारणा करण्याकरिता महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे; म्हणून, हा अध्यादेश प्रख्यापित करण्यात येत आहे.

मुंबई,
दिनांक १३ जून २०१७.

चे. विद्यासागर राव,
महाराष्ट्राचे राज्यपाल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,
विजय कुमार,
शासनाचे प्रधान सचिव.